

Sygn. akt VI ACa 981/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Zofia Markowska

Sędzia SA – Małgorzata Manowska

Sędzia SA – Agata Zajac (spr.)

Protokolant: – sekr. sądowy Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2012 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa miasta (...) W.

przeciwko S. P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 8 marca 2012 r.

sygn. akt XXVC 1231/11

I oddala apelację,

II zasądza od S. P. na rzecz miasta (...) W. kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 981/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 12 października 2011 r. miasto (...) W. wniosło o zasądzenie od pozwanego S. P. kwoty 124 371,64 zł z odsetkami od 30 sierpnia 2011 r., na którą to kwotę składają się:

- kwota 90 436 zł jako zaległe raty kapitałowe za lata 2009 i 2010 wynikające z umowy sprzedaży lokalu użytkowego,
- skapitalizowane odsetki ustawowe na dzień 29 sierpnia 2011 r. w kwocie 10 742,06 zł,
- kwota 23 193,58 zł z tytułu oprocentowania rat naliczonego na dzień 29 sierpnia 2011 r. za okres od dnia następnego po dniu będącym terminem zapłaty poprzedniej raty do dnia następnego po dniu będącym terminem zapłaty raty bieżącej oraz od pozostałych do zapłaty rat.

Powód wskazał, że pozwany aktem notarialnym z 3 grudnia 2008 r. zobowiązał się do terminowej zapłaty na rzecz powoda pozostałej należności wynikającej z umowy z dnia 19 maja 2008 r., którą E. P. – matka pozwanego - nabyła od powoda własność lokalu użytkowego, w dziewięciu rocznych ratach po 45 218,80 zł, oprocentowanych zgodnie ze stopą procentową równą stopie redyskonta weksli, stosowanej przez NBP.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa, podnosząc zarzut braku legitymacji biernej, gdyż w żadnym akcie nie przyjął na siebie zobowiązania do zapłaty ceny, zaś poddał się egzekucji jedynie co do ceny i opłat za użytkowanie wieczyste, jednak było to tylko zabezpieczenie zobowiązania matki. Pozwany wskazał też, że jest dłużnikiem hipotecznym, jednak nie jest następcą prawnym matki w odniesieniu do jej zobowiązań związanych z nabyciem lokalu i nie doszło do przejęcia długu w rozumieniu art. 519 k.c. Nadto pozwany uchyla się od skutków prawnych swego oświadczenia woli zawartego w § 2 ust. 2 aktu z dnia 3 grudnia 2008 r. jako złożonego pod wpływem błędu: gdyby pozwany był świadomy swej sytuacji prawnej w odniesieniu do darowanego lokalu, a zwłaszcza że darowizna nie pociągnęła za sobą przejęcia długu darczyńcy, to z pewnością nie złożyłby takiego oświadczenia, pozwany nie miał bowiem świadomości, że nie jest zobowiązany do zapłaty długu p. E. P., zwłaszcza że był o tym przekonany z uwagi na obecność notariusza przy sporządzaniu oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Pozwany wskazał też, że powód posiada już tytuł egzekucyjny, w oparciu o który może dochodzić swoich należności, zaś proces niniejszy prowadzi do sytuacji, w której powód miałby jednocześnie dwa tytuły egzekucyjne – z aktu notarialnego i z wyroku; niniejszy proces jest zatem bezprzedmiotowy.

Wyrokiem z dnia 8 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powoda 124 371,64 zł z ustawowymi odsetkami płatnymi od kwoty 90 436 zł od dnia 30 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 33 935,64 zł od dnia 12 października 2011 r. do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie powództwo oddalił i zasądził od pozwanego na rzecz powoda 9 819 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych:

Aktem notarialnym z dnia 19 maja 2008 r. miasto (...) W. zawarło z E. P. umowę zgodnie z którą E. P. nabyła własność lokalu użytkowego o numerze (...) położonego na parterze w budynku przy Pl. (...) w W. za kwotę 452 180 zł, z czego przed zawarciem umowy została uiszczona kwota 45 218,80 zł, a pozostała należność miała być płatna w dziewięciu rocznych ratach po 45 218,80 zł, oprocentowanych zgodnie ze stopą procentową równą stopie redyskonta weksli, stosowanej przez NBP. Raty roczne miały być płatne do 31 marca każdego roku począwszy od roku następującego po roku podpisania umowy. W zakresie obowiązku terminowej zapłaty rat E. P. poddała się egzekucji oraz ustanowiła na nieruchomości hipotekę umowną zwykłą w kwocie 406 962 zł tytułem zabezpieczenia spłaty wierzytelności wynikającej z zapłaty reszty ceny nabytego lokalu i hipotekę umowną kaucyjnej do kwoty 406 962 zł tytułem zabezpieczenia spłaty wszelkich należności ubocznych, kosztów dochodzenia spłaty wierzytelności wraz z oprocentowaniem zmiennym zgodnym ze stopą procentową równą stopie redyskonta weksli, stosowanej przez NBP wraz z ustawowymi odsetkami za zwłokę. Wraz z własnością lokalu E. P. nabyła też udział (...) części nieruchomości wspólnej oraz użytkowania wieczystego działki gruntu za cenę 83 384 zł, w oparciu o którą została ustalona wysokość pierwszej opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste gruntu na 25 432,12 zł oraz kolejnych opłat w wysokości po 3 051,86 zł.

Aktem notarialnym z 2 października 2008 r. E. P. darowała synowi S. P. lokal użytkowy wraz z udziałem we współwłasności części wspólnych budynku i współużytkowaniu wieczystym gruntu, wartość darowizny określona została na 450 000 zł.

Aktem notarialnym z 3 grudnia 2008 r. pozwany S. P. złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji, a w § 2 tego aktu oświadczenie, że w wykonaniu postanowień protokołu numer (...), jako następca prawny E. P. zobowiązuje się do terminowej zapłaty na rzecz Miasta (...) W. pozostałej należności za przedmiotowy lokal w wysokości 406 962 zł rozłożonej na dziewięć rat oraz opłat rocznych za użytkowanie wieczyste. W razie nieuiszczenia ceny pozwany poddał się egzekucji co do kwoty 402 962 zł, a co do nieuiszczenia opłat za użytkowanie wieczyste pozwany poddał się egzekucji do kwoty 100 000 zł, z terminem dla wierzyciela do wystąpienia o nadanie klauzuli wykonalności do 31 marca 2028 r.

W związku z nieuregulowaniem należności powód w dniu 14 lipca 2010 r. skierował do pozwanego wezwanie do zapłaty należności w kwocie 140 238,32 zł, obejmującej dwie kolejne raty roczne po 45 218 zł wraz z należnymi odsetkami.

Pismem z 10 sierpnia 2010 r. pozwany wyjaśnił, że opóźnienie w płatności spowodowane jest problemami finansowymi i zadeklarował dobrowolną spłatę należności w kwocie 80 000 zł do końca 2010 r., a pozostałych zaległości po 2000 zł miesięcznie.

Pismem z dnia 22 listopada 2010 r. powód ponownie skierował do pozwanego wezwanie do zapłaty wskazując, iż aktualnie zadłużenie wynosi 149 935,10 zł.

W dniu 7 grudnia 2010 r. pozwany wpłacił na rzecz powoda 19 800 zł tytułem raty kapitałowej płatnej do 31 marca 2009 r., z czego powód kwotą 9 879,29 zł zaliczył na poczet należnego oprocentowania, a kwotą 9 920,17 zł na poczet odsetek ustawowych.

W dniu 16 marca 2011 r. pozwany wpłacił kwotę 15 000 zł tytułem raty kapitałowej płatnej do 31 marca 2009 r., z czego powód kwotą 13 405,60 zł zaliczył na poczet należnego oprocentowania, a kwotę 1 594,40 zł na poczet odsetek ustawowych.

W dniu 18 marca 2011 r. pozwany wpłacił na rzecz powoda 10 500 zł tytułem raty kapitałowej płatnej do 31 marca 2009 r., z czego powód kwotą 10 467,79 zł zaliczył na poczet należnego oprocentowania, a kwotę 32,21 zł na poczet odsetek ustawowych.

W dniu 31 marca 2011 r. pozwany wpłacił na rzecz powoda 2 000 zł tytułem raty kapitałowej płatnej do 31 marca 2010 r., z czego powód kwotą 1 822,84 zł zaliczył na poczet należnego oprocentowania, a kwotę 177,16 zł na poczet odsetek ustawowych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że pozwany jest zobowiązany do zapłaty ceny za przedmiotowy lokal z dwu podstaw – jako dłużnik hipoteczny i na skutek złożonego oświadczenia o przystąpieniu do długu.

Sąd Okręgowy wskazał, że umowne przystąpienie do długu, dopuszczalne w ramach swobody umów, nie wymaga formy szczególnej ani zgody dłużnika lub wierzyciela, zaś skutkiem przystąpienia do długu jest to, że osoba trzecia staje się dodatkowym dłużnikiem, ponoszącym solidarną odpowiedzialność wraz z dłużnikiem głównym wobec wierzyciela. Tym samym powód mógł żądać od pozwanego spełnienia całego świadczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego złożone przez pozwanego oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w dniu 3 grudnia 2008 r. nie było skuteczne, pozwany nie działał bowiem pod wpływem błędu istotnego i rozumiał treść składanych oświadczeń woli.

Sąd Okręgowy uznał też, że prawidłowo powód dokonał zarachowania wpłat pozwanego, przede wszystkim na należności uboczne, gdyż w tym zakresie wierzyciel nie jest związany wolą dłużnika wyrażoną przy dokonywaniu zapłaty.

Sąd Okręgowy wskazał, że została zasądzona od pozwanego kwota główna należności i odsetki: ustawowe od kwoty głównej od dnia 30 sierpnia 2011 r., gdyż w tej dacie pozwany pozostawał już w opóźnieniu, zaś odsetki od kwoty skapitalizowanych odsetek - od dnia wytoczenia powództwa.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w punktach 1 i 3 i wnosząc o jego zmianę przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu. Pozwany podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 65 §2 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż pozwany oświadczeniem z dnia 3 grudnia 2008 r. dokonał przystąpienia do długu matki ze skutkiem kumulatywnym.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne i których skarżący nie kwestionuje, opartych na nie budzących wątpliwości dokumentach załączonych do akt.

Najistotniejsza – w kontekście zarówno materialnoprawnej oceny zaskarżonego wyroku, jak i oceny zarzutów skarżącego – jest analiza oświadczenia złożonego przez pozwanego w dniu 3 grudnia 2008 r. Nie budzi wątpliwości treść oświadczenia pozwanego, stwierdzona aktem notarialnym, którym pozwany oświadczył, że: „w wykonaniu postanowień protokołu numer (...) S. P. jako następca prawny E. P. oświadcza, że zmienia oświadczenie zawarte w § 13 pkt 1 i 2 aktu notarialnego z 19 maja 2008 r. w ten sposób, że zobowiązuje się do terminowej zapłaty na rzecz Miasta (...) W.:

a) pozostałej należności za przedmiotowy lokal w wysokości 406 962 zł rozłożonej na dziewięć rocznych ratach po 45 218,80 zł każda, oprocentowanych zgodnie ze stopą procentową równą stopie redyskonta weksli, stosowanej przez NBP, płatnych od rok następnego po podpisaniu niniejszej umowy

b) opłat rocznych za użytkowanie wieczyste.”

W realiach niniejszej sprawy bezsporny był też fakt istnienia wierzytelności powoda w stosunku do E. P. wynikającej z umowy zawartej w dniu 19 maja 2008 r.

Istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy ma zatem wykładnia wskazanego wyżej oświadczenia celem stwierdzenia, czy wolą pozwanego, zaakceptowaną przez powoda, było przystąpienie do długu E. P. wynikającego z obowiązku zapłaty ceny nabycia własności lokalu użytkowego.

Zgodnie z art. 65 § 2 k.c. wykładnia treści umowy powinna być dokonana przede wszystkim w oparciu o kryterium subiektywne, jakim jest zgodny zamiar stron i cel umowy, objęty świadomością i wolą stron w chwili składania oświadczeń woli. W wyroku z dnia z 29 stycznia 2003 r. I CKN 1431/00 Sąd Najwyższy wskazał, że „art. 65 § 2 k.c. traktuje o tym, jaki był "zgodny zamiar stron i cel umowy", a nie o tym, jaki był zamiar i cel jednej z jej stron”. Zatem w wypadku gdy strony nie przyjmowały tego samego znaczenia oświadczenia woli należy zastosować kryterium obiektywne, a więc określić znaczenie oświadczenia woli według wzorca obiektywnego. W uzasadnieniu wyroku z dnia 7 marca 2008 r. II CSK 348/06 Sąd Najwyższy wskazał, że „potrzeba ochrony adresata oświadczenia woli przemawia za tym, aby było to znaczenie dostępne adresatowi przy założeniu starannych z jego strony zabiegów interpretacyjnych”.

W wypadku oświadczeń woli ujętych w formie pisemnej, czyli wyrażonych w dokumencie, sens tych oświadczeń ustala się przyjmując za podstawę wykładni przede wszystkim tekst dokumentu. W procesie jego interpretacji podstawowa rola przypada językowym regułom znaczeniowym, z tym że wykładni poszczególnych wyrażeń dokonuje się z uwzględnieniem kontekstu, w tym związków treściowych występujących między zawartym w tekście postanowieniami. Uwzględnieniu podlegają również okoliczności, w jakich oświadczenie woli zostało złożone, jeżeli dokument obejmuje takie informacje, a także cel oświadczenia woli wskazany w tekście lub zrekonstruowany na podstawie zawartych w nim postanowień (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r. III CZP 66/95).

Wykładnia umowy nie może przede wszystkim prowadzić do ustaleń sprzecznych z jej treścią ani prowadzić do uzupełnienia treści umowy.

W toku postępowania pozwany nie wskazywał w jaki sposób należy interpretować treść złożonego przez niego oświadczenia podnosząc jedynie, że nie wywołało ono skutków wynikających z art. 519 k.c., nie przedstawił też na tę okoliczność żadnych dowodów, zatem podstawą dokonanej wykładni może być wyłącznie treść załączonego dokumentu oraz treść pism kierowanych przez pozwanego do powoda w odpowiedzi na wezwanie do zapłaty należności.

Literalna treść oświadczenia pozwanego zawartego w akcie notarialnym z dnia 3 grudnia 2008 r. jednoznacznie wskazuje, iż pozwany przyjął na siebie obowiązek dokonania terminowej zapłaty na rzecz powoda pozostającej należności za nabyty przez E. P. lokal w dziewięciu rocznych ratach oprocentowanych zgodnie z zapisami umowy z 19 maja 2008 r.

W odpowiedzi na skierowane przez powoda do pozwanego wezwanie do zapłaty wymagalnej części należności pozwany pismem z 10 sierpnia 2010 r. (k. 36 akt) nie zakwestionował swojej odpowiedzialności za spełnienie świadczenia, ale wskazując na problemy finansowe zadeklarował dobrowolną spłatę należności w określonym terminie.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż złożone przez pozwanego oświadczenie stanowiło przystąpienie do długu, gdyż inne rozumienie tego zapisu byłoby sprzeczne z zasadami logicznego myślenia i doświadczenia życiowego. Pozwany zobowiązał się bowiem osobiście do spełnienia na rzecz powoda określonego świadczenia, zaś dodatkowo, dla wzmocnienia skutku wynikającego z przyjętego na siebie zobowiązania, poddał się w akcie notarialnym egzekucji co do tego zobowiązania.

Przystąpienie do długu, mimo iż nie uregulowane kodeksowo, jest dopuszczalne w ramach swobody umów i stanowi wynikające z woli stron podmiotowe przekształcenie stosunku zobowiązaniowego po stronie dłużniczej, w którym przystąpienie do długu osoby trzeciej, w odróżnieniu od uregulowanego w art. 519 k.c. przejęcia długu, nie powoduje zwolnienia dotychczasowego dłużnika z odpowiedzialności za zaciągnięte przez niego zobowiązanie. Umowne przystąpienie do długu może mieć postać zarówno umowy między osobą trzecią a wierzycielem, jak i między osobą trzecią a dłużnikiem. Nie wymaga przy tym formy szczególnej ani też zgody - w pierwszym wypadku dłużnika, a w drugim wierzyciela. Skutkiem tzw. kumulatywnego przystąpienia do długu jest pojawienie się dodatkowego dłużnika ponoszącego solidarną odpowiedzialność wraz z dłużnikiem głównym wobec wierzyciela (wyrok SN z 26 czerwca 1998 roku, sygn. akt II CKN 825/97, OSNC 1999/1/18 wyrok SN z 5 września 2001 roku, I CKN 1287/00, LEX nr 462965, wyrok SN z dnia 23 kwietnia 2009 roku, IV CSK 558/08, LEX nr 512966, wyrok SA w Poznaniu z 1 września 2010 roku I ACa 612/10, LEX nr 756681).

Dokonując analizy omawianej instytucji w kontekście porównania z przejęciem długu (art. 519 i n. k.c.) i podzielając pogląd Sądu Apelacyjnego w Krakowie, wyrażony w wyroku z 28 lutego 2001 roku (I ACa 90/01, TPP 2003/1/105), wskazać należy, że w odróżnieniu od przejęcia długu, przystąpienie do długu nie jest czynnością rozporządzającą; wprawdzie wierzyciel także w tym wypadku uzyskuje nowego dłużnika, ale nie następuje jednocześnie zwolnienie z długu dawnego dłużnika, który nadal ponosi odpowiedzialność względem wierzyciela na podstawie łączącego ich stosunku prawnego. Kumulatywne, umowne przystąpienie do długu spełnia cechy konstrukcyjne umowy na rzecz osoby trzeciej: przystępujący do długu zobowiązuje się względem pierwotnego dłużnika do spełnienia świadczenia na rzecz jego wierzyciela (tj. osoby trzeciej) i - w braku odmiennego postanowienia umowy - wierzyciel ten może żądać bezpośrednio od przystępującego do długu spełnienia zastrzeżonego świadczenia.

Konkludując – konstrukcja przystąpienia do długu – ze swej istoty polega na tym, że wierzyciel zyskuje kolejnego dłużnika solidarnego, od którego może – stosownie według własnego wyboru – żądać spełnienia całości lub części świadczenia, jak również może żądać spełnienia świadczenia od dłużnika pierwotnego.

Umowa przystąpienia do długu może zostać zawarta nie tylko pomiędzy dłużnikami, lecz również pomiędzy nowym dłużnikiem a wierzycielem, przy czym jej elementami są: oświadczenie woli przystępującego oraz przyjęcie tego oświadczenia przez wierzyciela. W realiach niniejszej sprawy umowa przystąpienia do długu – wobec złożenia przez pozwanego stosownego oświadczenia woli wierzycielowi – została skutecznie zawarta pomiędzy przystępującym dłużnikiem a wierzycielem. Zgodnie bowiem z treścią art. 61 § 1 k.c. oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. W niniejszej sprawie niewątpliwie doszło do złożenia oświadczenia woli, z którym wierzyciel się zapoznał. Skoro bowiem powód (wierzyciel) dysponował przedmiotowym oświadczeniem pozwanego, które złożył do akt niniejszej sprawy i z którego sam wywodził skutki prawne, to oznacza, że oświadczenie woli pozwanego dotarło do niego w sposób implikujący

skutki z art. 61 k.c. Jednocześnie – wobec akceptacji tego oświadczenia woli przez wierzyciela, uznać należało, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy przystąpienia do długu E. P..

Przepisy kodeksu cywilnego nie przewidują szczególnej formy dla zawarcia umowy przystąpienia do długu, skoro umowa ta nie została skodyfikowana, wobec czego złożenie przez wierzyciela oświadczenia woli zmierzającego do zawarcia umowy mocą której pozwany jako osoba trzecia przystąpił do długu mogło nastąpić w dowolnej formie jednoznacznie wolę tę wyrażającej.

Za bezzasadne Sąd Apelacyjny uznał także zawarte w końcowym akapicie uzasadnienia apelacji stwierdzenie, że niniejsze powództwo było zbędne, gdyż powód powinien wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, którym pozwany poddał się egzekucji w trybie art. 777 k.p.c.

Niewątpliwie złożenie przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji wzmacnia pozycję wierzyciela, który może skorzystać z łatwiejszej drogi uzyskania tytułu wykonawczego jakim jest złożenie wniosku o nadanie aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności. Nie ma jednak podstaw do uznania, iż samo istnienie aktu notarialnego zawierającego takie oświadczenie dłużnika i potencjalna możliwość wystąpienia z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności powoduje brak po stronie wierzyciela interesu prawnego w dążeniu do uzyskania wyroku zasądzającego świadczenie od dłużnika.

Oświadczenie o poddaniu się egzekucji jest jednostronną czynnością prawną dłużnika, nie wymagającą zgody wierzyciela, której dokonanie nie rodzi po stronie wierzyciela obowiązku skorzystania z oświadczenia złożonego przez dłużnika. Tym samym nie ma podstaw do uznania, że wierzyciel, na skutek złożenia przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji, zostaje pozbawiony możliwości wszczęcia przed sądem postępowania na zasadach ogólnych.

Sąd Apelacyjny podziela także stanowisko Sądu Okręgowego co do bezskuteczności złożonego przez pozwanego oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli, zarówno z uwagi na brak możliwości uznania, iż pozwany działał pod wpływem błędu istotnego w rozumieniu art. 84 § 2 k.c., jak wobec nie wykazania, iż oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych zostało złożone przed upływem roku od dnia wykrycia błędu (art. 88 § 2 k.c.).

Mając powyższe na względzie i uznając podniesione w apelacji zarzuty za bezzasadne, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.